



رفارشناسی کشورهای آمریکای لاتین

۱
(درباره مواضع جمهوری اسلامی ایران)

۱. مسعود براتی، کارشناسی ارشد روابط بین الملل دانشگاه تهران / فاطمه فهیمی، کارشناسی ارشد روابط بین الملل دانشگاه اصفهان.
تاریخ دریافت: ۱۳۹۰/۸/۴ تاریخ تصویب: ۱۳۹۰/۱۰/۲۵

چکیده:

جمهوری اسلامی ایران پس از انقلاب اسلامی از یک سیاست خارجی که خواستار تغییر وضع موجود بود، برخوردار شد. هم‌چنین اصولی همچون «سیاست نه شرقی و نه غربی» و «حمایت از مستضعفان جهان» به عنوان اصول اساسی سیاست خارجی آن قرار گرفت. این مسایل سبب تنش مستمر میان جمهوری اسلامی ایران و نظام بین‌الملل شد و به همین دلیل در هر مقطع زمانی، موضوعی زمینه‌ساز این تنش گردید. از طرفی گرایش سیاست خارجی ایران بعد از انقلاب به سوی کشورهای جهان سوم، نقش این کشورها را در روابط خارجی ایران پررنگ‌تر نموده است. موضوعاتی چون حقوق هسته‌ای ایران و وضعیت حقوق بشر در ایران، در حال حاضر محورهای اصلی حملات هوشمند کشورهای غربی به جمهوری اسلامی ایران است که در این مقاله تلاش می‌شود نقش کشورهای آمریکای لاتین در این پرونده‌ها بررسی و رفتار آنها تحلیل شود. فرضیه این پژوهش آن است که رفتار کشورهای آمریکای لاتین درباره ایران تحت تأثیر متغیر ایالات متحده آمریکا است. به عبارت دیگر، هر چه سیاست خارجی آن کشورها همسو با ایالات متحده آمریکا بوده باشد، رفتار غیر دوستانه‌تری داشته‌اند.

واژه‌گاه کلیدی: جمهوری اسلامی ایران، پرونده هسته‌ای، پرونده حقوق بشر، آمریکای

لاتین، آمریکا

مقدمه

کشور ایران پس از انقلاب اسلامی تغییرات بنیادی در سیاست خارجی خود را شاهد بود. جمهوری اسلامی ایران که برخاسته از این انقلاب بزرگ مردمی بود، اصول و اهداف سیاست خارجی را متناسب با انقلاب اسلامی تغییر داد. خارج شدن ایران از بلوک غرب که بروز آن در خروج از پیمان ستو^۱ مشاهده شد، پیگیری سیاست «نه شرقی، نه غربی»، وارد شدن اصل حمایت از مستضعفان جهان و حمایت از فلسطین در اصول سیاست خارجی، مقابله با کشورهای استکباری و در رأس آنها آمریکا و مطرح شدن موضوع صدور انقلاب از تغییراتی بود که سیاست خارجی ایران را متحول نمود.

یکی از حوادث مهمی که تأثیر فراوانی بر جهت‌گیری سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران داشت، اشغال سفارت آمریکا در تهران توسط دانشجویان پیرو خط امام (ره) بود. دانشجویان به دلیل دخالت‌های آمریکا در مسایل داخلی ایران در ۱۳ آبان ۱۳۵۸ (۴ نوامبر ۱۹۷۹) سفارت آن کشور را تسخیر نمودند که در پی این اقدام، اطلاعات زیادی از درون این سفارت‌خانه بیرون آمد^۲ که نشان دهنده عمق دخالت‌های آمریکا در ایران بود. این حرکت سبب تنش شدید میان جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا شد به طوری که واشنگتن روابط رسمی خود با جمهوری اسلامی ایران را در ۱۸ فروردین ۱۳۵۹ قطع نمود. از این زمان به بعد، گفتمان حاکم بر روابط میان دو کشور، **تضاد و مقابله** بود. این مقابله یکی از متغیرهای اصلی در سیاست خارجی ایران بوده است و رفتار دیگر کشورها در قبال جمهوری اسلامی ایران را نیز می‌توان در رابطه با این متغیر توضیح داد. تنش دایمی میان جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا برخاسته از طبیعت اصول حاکم بر سیاست‌های دو کشور می‌باشد. جمهوری اسلامی ایران به دنبال تغییر وضع موجود در سطح روابط بین‌الملل است و دلیل آن را ناعادلانه بودن روابط حاکم بر

۱. Central Treaty Organization

۲. برای مطالعه بیشتر رک: دوره ۱۰ جلدی «مجموعه اسناد لانه جاسوسی»، انتشارات موسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی.

صحنه روابط بین‌الملل می‌داند، از طرف دیگر ایالات متحده آمریکا به عنوان تنها ابرقدرت موجود در صحنه جهان، نه تنها خواهان تغییر بدین صورت نیست بلکه به دنبال افزایش تفوق و برتری خود بر کشورهای دیگر است. در نتیجه به طور طبیعی میان این دو کشور کشمکش مستمر وجود خواهد داشت. از آنجا که آمریکا کشوری زورگو و ابرقدرت است، خواست خود را بر کشورهای دیگر تحمیل می‌نماید. علت این مسأله ریشه در عمق اثرگذاری آمریکا بر رژیم‌های بین‌المللی دارد.

بر این اساس در هر مقطعی از دوران پس از انقلاب اسلامی، جمهوری اسلامی ایران با کارشکنی‌های کشورهای غربی به ویژه آمریکا، با موضوعاتی روبه‌رو شده است مانند جنگ تحمیلی، که چالش‌های جدی در سیاست خارجی محسوب می‌شود. پرونده‌های فناوری هسته‌ای و حقوق بشر نیز در همین راستا قابل تحلیل می‌باشند.

به طور کلی می‌توان گفت که آمریکا و دیگر کشورهای همسو با آن در تلاش برای مهار و سرنگونی جمهوری اسلامی ایران می‌باشند. پس از پایان جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، راهبرد آنها از مقابله کاملاً سخت به مقابله‌ای ترکیبی از سخت و نرم تغییر یافته که جوزف نای^۱، تحلیلگر مسائل استراتژیک، از آن به قدرت هوشمند^۲ تعبیر می‌کند. هجده‌های رسانه‌ای، تبلیغاتی و تحریم‌های اقتصادی و علم و فناوری اقدامات علمی این رویکرد می‌باشند.

آنچه که در این مقاله مورد بررسی قرار خواهد گرفت، رفتارشناسی کشورهای منطقه آمریکای لاتین درباره دو موضوع با اهمیت در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران یعنی موضوع فناوری هسته‌ای و موضوع حقوق بشر است که محورهای اصلی حمله هوشمند کشورهای غربی به جمهوری اسلامی ایران می‌باشد. روش تحقیق در این مقاله توصیفی - تحلیلی است.

۱. Joseph S. Nye

۲. Smart Power

مسئله حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران

یکی از چالش‌های مستمر میان جمهوری اسلامی ایران و کشورهای غربی، مسئله وضعیت حقوق بشر بوده است. این چالش از دو منبع ناشی می‌شود، اول این که حقوق بشر برای کشورهای غربی، ابزاری برای ایجاد فشار بر روی کشورهای مخالف است. اقدامات آمریکا علیه شوروی در دوران جنگ سرد و چین در دوران فعلی نمونه‌های این رویکرد است. دوم این که به زعم حاکمان کشورهای غربی، آموزه‌های اسلامی با آموزه‌های حقوق بشر سازگاری کامل ندارد. در نتیجه، وجود تنش این چنین میان جمهوری اسلامی ایران و کشورهای غربی طبیعی است. از ابتدای انقلاب اسلامی و با تسخیر سفارت آمریکا، اتهامات علیه جمهوری اسلامی ایران در مسئله حقوق بشر آغاز شد و به یکی از مسایل دایمی سیاست خارجی ایران تبدیل شد. شورای حقوق بشر سازمان ملل از سال ۱۳۶۳ تا ۱۳۸۱ برای جمهوری اسلامی ایران گزارشگر ویژه مشخص نمود. در سال ۱۳۸۱ با طرح گزارش پایانی، کار گزارشگر ویژه نیز پایان یافت. اما پرونده حقوق بشر ایران با فشار کشورهای غربی در سال ۱۳۸۳ مجدداً در سازمان ملل مطرح شد و در نهایت در سال ۱۳۸۹ بعد از تصویب قطع‌نامه‌ای علیه ایران، گزارشگر ویژه برای بررسی وضعیت حقوق بشر ایران تعیین نمودند.^۱ جمهوری اسلامی ایران تاکنون از پذیرش گزارشگر ویژه خودداری نموده است.

مسئله فناوری هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران

موضوع استفاده ایران از انرژی هسته‌ای از قبل از انقلاب اسلامی آغاز شده است. اما پس از انقلاب اسلامی و خارج شدن ایران از بلوک کشورهای غربی، کشورهای طرف قرارداد ایران از عمل به تعهدات خود سرباز زدند. شرکت رافت ورک اونیون

(KWU) و پس از آن شرکت **زیمینس** از کشور آلمان طرف این قرارداد بودند.^۱ پس از انقلاب اسلامی از سوی جمهوری اسلامی ایران برای ادامه یافتن این قرارداد نیز تلاش‌های متعددی انجام شد که به نتیجه نرسید. در نهایت جمهوری اسلامی ایران با کشور روسیه قراردادی برای اتمام پروژه ناتمام **نیروگاه هسته‌ای بوشهر** منعقد نمود.

اما تبدیل موضوع فناوری هسته‌ای ایران به مسأله‌ای مهم در سطح بین‌الملل از زمانی آغاز شد که در سال ۲۰۰۲ فردی از **سازمان مجاهدین خلق** (منافقین) در هتل ویلارد واشنگتن ادعا نمود که جمهوری اسلامی ایران در پی دستیابی به سلاح هسته‌ای است.^۲ **علیرضا جعفرزاده** با طرح مطالبی از فعالیت تأسیسات **نظنز** آغازگر جنگ رسانه‌ای غرب علیه ایران بود. بدین صورت، هجمه رسانه‌ای علیه برنامه هسته‌ای ایران آغاز شد. **دیوید آلبرایت**، رییس موسسه علوم و امنیت بین‌المللی با انتشار عکس‌های ماهواره‌ای در رسانه‌ها بر این ادعا صحه گذاشت.^۳ پس از این، مسأله فناوری هسته‌ای به موضوع اصلی سیاست خارجی ایران تبدیل شد، چرا که دولت‌های غربی با همراهی رسانه‌های وابسته، موجی از نگرانی و **ایران‌هراسی** را در میان افکار عمومی جهان ایجاد نمودند.

در ابتدا، طرف مقابل پرونده هسته‌ای ایران، **آژانس بین‌المللی انرژی اتمی (IAEA)** بود. این پرونده در ۱۳۸۲/۳/۱۶ با گزارش کتبی **البرادعی** در دستور کار شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی قرار گرفت.^۴ پس از مدتی کشورهای اروپایی شامل **فرانسه**،

۱. پورتال سازمان انرژی اتمی، ۱۳۹۰، به نشانی:

<http://www.aeo.org.ir/portal/Home/Default.aspx?CategoryID=vdre421b-8890-4e8c-8d15-de46a8dfa396>

۲. "new information on top secret project of the iranian regime's nuclear program nuclear", Iranwatch, ۲۰۰۲, available at:

<http://www.iranwatch.org/privateviews/NCRI/perspex-ncri-topsecretprojects-081402.htm>

۳. "U.S. has photos of secret Iran nuclear sites", CNN, available at: http://articles.cnn.com/2002-12-12/world/iran.nuclear_1_nuclear-weapons-iaea-officials-nuclear-program?_s=PM:WORLD

۴. نوری، «پرونده هسته‌ای ایران و حقوق بین‌الملل»، پورتال جامع سیاسی سیاست ما، به نشانی: <http://siasatema.com/NSite/FullStory/News/?Id=۱۴۸۰۶>

آلمان و انگلیس طرف مذاکرات پرونده هسته‌ای قرار گرفتند. در این مقطع جمهوری اسلامی ایران این تصور را داشت که می‌تواند با تفاهم با کشورهای اروپایی، در مقابل آمریکا ایستادگی کند. نتیجه این رویکرد امضای سه موافقت‌نامه تهران، بروکسل و پاریس بود.^۱ اما این رویکرد تنها به عقب‌نشینی ایران از حقوق هسته‌ای و تعلیق فعالیت‌های هسته‌ای خود منجر شد و لذا با مقاومت‌هایی در داخل کشور مواجه شد. پس از پایان دوره ریاست جمهوری سید محمد خاتمی و با روی کار آمدن محمود احمدی‌نژاد، رویکرد سیاست خارجی در مسأله هسته‌ای تغییر نمود و اصل تنش‌زدایی از دستور کار دولت خارج شد. هم‌چنین تغییراتی در مدیریت تیم پرونده هسته‌ای روی داد. نتیجه این تغییرات، افزایش تنش میان ایران و طرف‌های گفتگو شد. چرا که ایران در مدت کوتاهی فعالیت تأسیسات هسته‌ای خود را از سر گرفت و به طور جدی بر افزایش توان خود در این حوزه تمرکز نمود. این افزایش تنش در سال ۲۰۰۶ منجر به ارسال پرونده هسته‌ای از سوی شورای حکام به شورای امنیت شد. شورای امنیت نیز تاکنون شش قطع‌نامه علیه برنامه هسته‌ای ایران صادر نموده است. قطع‌نامه‌های ۱۶۹۶ (سال ۲۰۰۶ م)، ۱۷۳۷ (۲۰۰۶ م)، ۱۷۴۷ (۲۰۰۷ م)، ۱۸۰۳ (۲۰۰۸ م)، ۱۸۳۵ (۲۰۰۸ م) و ۱۹۲۹ (۲۰۱۰ م) تاکنون از سوی شورای امنیت در محکومیت پرونده هسته‌ای ایران صادر شده است.^۲

آمریکای لاتین

مجموعه‌ای از کشورهای قاره آمریکا که در جنوب مرز مکزیک با ایالات متحده آمریکا قرار دارند را کشورهای آمریکای لاتین می‌نامند. تمام کشورهای این منطقه از جایگاه یکسانی در صحنه بین‌الملل برخوردار نیستند. در میان این کشورها، کشوری همچون برزیل حضور دارد که به عقیده بسیاری از متخصصان و تحلیل‌گران بین‌المللی، از قدرت‌های نوظهور محسوب می‌شود. هم‌چنین کشوری مانند ونزوئلا که یکی از کشورهای مهم

۱. نوری، همان.

۲. "UN Security Council Resolutions and Statements", International Atomic Energy Agency, ۲۰۱۰, available at: http://iaea.org/newscenter/focus/iaea/iran/sc_resolutions.shtml

صادرکننده نفت است. **برزیل** و **آرژانتین** حدود ۴۰ درصد جمعیت آمریکای لاتین را در خود جای داده‌اند و هم‌چنین دو کشور صنعتی مهم این منطقه محسوب می‌شوند. غالب کشورهای منطقه، پس از پایان جنگ سرد به سمت نوعی **ناسیونالیسم** بر پایه **نهضت منطقه‌ای بولیواری** - استقلال رأی در عرصه بین‌الملل - چپ مستقل حرکت کرده‌اند. **مهم‌ترین مولفه‌های سیاست خارجی منطقه عبارت‌اند از:**

۱. تلاش برای به دست آوردن نقش مستقل در سیاست‌گذاری و خروج از عوامل فشار خارجی،
 ۲. تلاش برای اثرگذاری بیشتر در صحنه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی،
 ۳. تلاش برای به دست آوردن جایگاه مناسب در تجارت جهانی،
 ۴. تقویت پیوندهای دوستی و تحکیم روابط با کشورهای خارج از حوزه سنتی (اروپا و آمریکا)،
 ۵. ایجاد همگرایی و مطرح شدن آمریکای لاتین در نظام بین‌المللی به عنوان یک زیر سیستم.^۱
- به طور کلی می‌توان سه نوع گرایش چپ را در منطقه آمریکای لاتین شناسایی نمود. **نوع اول** کشورهای هستند که با غرب و امپریالیسم تشری جدی ندارند، همانند **برزیل** و **آرژانتین**. **نوع دوم** کشورهایمانند **ونزوئلا** هستند که حالتی ستیزه‌جویانه با غرب و آمریکا دارند. **نوع سوم** نیز کشورهایمانند **کوبا** است که به لحاظ تفکری در ستیز با امپریالیسم بوده، اما به علت محدود بودن قدرت و نزدیکی جغرافیایی با ایالات متحده آمریکا، نمی‌تواند وارد روابط پرتنش با این کشور شود.

جایگاه ایالات متحده آمریکا در آمریکای لاتین

پس از آن که در قرن ۱۹ آمریکا، **دکترین مونروئه**^۲ را سرلوحه رفتار خود در قبال آمریکای لاتین قرار داد، این منطقه به حیات خلوت ایالات متحده آمریکا تبدیل شد.^۳

۱. اداره کل آمریکای وزارت خارجه، «دست‌آوردهای دولت نهم در روابط خارجی با کشورهای آمریکای لاتین»، ضمیمه فصلنامه تخصصی **دولت اسلامی**، ص ۴.
 ۲. دکترین مونروئه (Monroe Doctrine) در سال ۱۸۲۳ از طرف مونروئه، رئیس‌جمهور وقت آمریکا، اعلام شد که بر اساس آن، آمریکا هیچ‌گونه دخالت خارجی را در قاره آمریکا بر نمی‌تافت. این دکترین با حمایت انگلیس و برای به دست آوردن مستعمرات اسپانیا مطرح شد از آن پس آمریکای لاتین به حیات خلوت ایالات متحده آمریکا تبدیل شد.
 ۳. نقیب‌زاده، تاریخ دیپلماسی و روابط بین‌الملل، ص ۴۴.

کشورهای اروپایی یکی پس از دیگری از این قاره بیرون رانده شدند و آمریکا با همراهی انگلستان جای آنها را گرفت. در ۱۸۹۸ در جنگی که به ظاهر با استعمارگران اسپانیایی بود جزایر کوبا، پورتوریکو و فیلیپین از اسپانیا گرفته شد و به اجاره ۹۹ ساله آمریکا درآمد. با آغاز جنگ جهانی اول بود که آمریکا جای اقتصادی انگلستان را گرفت.^۱ هم‌چنین وجود منابع سرشار طبیعی در این منطقه، به خصوص انرژی جذابیت فراوانی برای آمریکا ایجاد نموده بود.

بعد از جنگ جهانی دوم و آغاز جنگ سرد، مبارزه با کمونیست و بلوک شرق در رأس سیاست‌های امنیتی و خارجی ایالات متحده آمریکا قرار گرفته و آمریکای لاتین نیز از این امر خارج نبود. آمریکا بدون در نظر گرفتن فاسد یا استبدادی بودن رژیم‌های منطقه، عملاً از آنها در برابر کمونیست‌ها حمایت و دفاع می‌کرد و پوشش‌های لازم برای این کار را تحت قراردادهای امنیتی و اقتصادی فراهم می‌آورد.^۲ از معروف‌ترین این پیمان‌ها، پیمان امنیتی «دفاع نیمکره» بود که در سال ۱۹۴۷ بین آمریکا و اکثر کشورهای آمریکای لاتین منعقد گردید. آمریکا برای تکمیل بازوی اقتصادی خود، در آوریل ۱۹۴۸ «سازمان کشورهای آمریکایی»^۳ را تأسیس کرد، که ۲۱ کشور آمریکای لاتین منشور آن را در ۳۰ آوریل امضاء کردند. که تمام این حمایت‌ها در چارچوب کلی دکترین مونروئه دنبال می‌شد.^۴

از بُعد اقتصادی نیز شریک اصلی کشورهای منطقه، ایالات متحده آمریکا می‌باشد.

۱. نقیب‌زاده، «بررسی تطبیقی نگاه اروپا و آمریکا به آمریکای لاتین»، ماهنامه اطلاعات سیاسی - اقتصادی، شماره ۲۲۵-۲۲۶، ص ۱۲۱.

۲. برای مطالعه بیشتر رک: ۱. هیلر، حقوق بین‌الملل و مداخله نظامی ایالات متحده در نیمکره غربی و هم‌چنین ۲. بلوم، کشتن امید: مداخلات ارتش آمریکا و سیا پس از جنگ جهانی دوم، (این کتاب در صفحات مختلف به دخالت‌های آمریکا در گواتمالا، کاستاریکا، هائیتی، برزیل، پرو، جمهوری دومینیکن، اروگوئه، شیلی، بولیوی، جامائیکا، سورینام، نیکاراگوئه، پاناما، السالوادور و... می‌پردازد).

۳. Organization of American States (OAS). این نهاد منطقه‌ای قاره آمریکا - که ۳۵ عضو دارد - کشورهای نیمکره غربی را گرد هم آورده است تا امکان تقویت همکاری و پیشبرد منافع مشترک را در میان آنها فراهم آورد. منشور سازمان کشورهای آمریکایی که در سال ۱۹۴۸ رسمیت یافت، در بردارنده مطالب زیر است: دفاع از دموکراسی، حمایت از حقوق بشر، تحکیم امنیت، تقویت تجارت آزاد، مبارزه با مواد مخدر و فساد مالی. مرکز آن در وائشگتن، پایتخت آمریکا می‌باشد.

۴. احمدی لفرکی، «فرصت‌های ایرانی در آمریکای لاتین»، دو هفته‌نامه پگاه حوزه، شماره ۲۲۸، ص ۹.

طبق آمارهای سالهای اخیر، میزان مبادلات تجاری این منطقه با آمریکا رقم ۶۰۰ میلیارد دلار بوده در حالی که این رقم برای اتحادیه اروپا ۲۵۰، چین ۱۰۰، ژاپن ۵۰ و روسیه ۱۵ میلیارد دلار بوده است.^۱ این اعداد نشان دهنده میزان وابستگی اقتصادی این کشورها به آمریکا می‌باشد. آمریکا اصلی‌ترین بازار مصرف تولیدات این منطقه می‌باشد. لذا از این حیث نیز نفوذ قابل توجهی در منطقه دارد. بیان جایگاه آمریکا در این منطقه از این حیث اهمیت دارد تا وقتی که جایگاه و نقش آمریکا را در این منطقه نشناسیم، نمی‌توانیم سیاست خارجه کشورهای آمریکای لاتین را به درستی تحلیل کنیم.

روابط ایران و کشورهای آمریکای لاتین

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، ایران برای تأمین مایحتاج کشاورزی، بیشتر به کشورهای جهان سوم، به خصوص آمریکای لاتین سوق پیدا کرد، که اوج آن در سالهای اولیه انقلاب اسلامی تا سالهای ۱۳۷۴ و ۱۳۷۵ شمسی بود. کشورهای آمریکای لاتین - به خاطر بعد مسافت و اولویتهایی که در روابط خارجی خودشان دارند - ایران را بیشتر به عنوان بازار اقتصادی برای محصولات تجاری و کشاورزی خودشان می‌دانند تا شریک سیاسی. تنها در دوره جدید با روی کار آمدن دولت‌های مستقل در این منطقه روابط سیاسی افزایش یافت.^۲

با گسترش روابط میان جمهوری اسلامی ایران و دولت‌های مستقل منطقه، حساسیت آمریکا و هم‌چنین رژیم صهیونیستی نسبت به نفوذ ایران در منطقه بسیار افزایش یافت. تحلیل‌گر موسسه مطالعات تروریسم اسرائیل در مقاله‌ای با عنوان «ایران، آمریکا را در حیات خلوتش به چالش کشیده است»^۳ به بررسی روابط ایران با کشورهای منطقه پرداخته و به نوعی خطر حضور پررنگ ایران در این منطقه را به سیاست‌مداران آمریکایی گوشزد می‌نماید.

۱. محتشمی، «آمریکای لاتین، فرآیندهای سیاسی، اقتصادی و نظامی و راهبردها»، ماهنامه رویدادها و تحلیل‌ها، شماره ۲۳۰، ص ۱۶.

۲. ساداتی‌فر، «بررسی روابط ایران و آمریکای لاتین؛ فرصت‌ها و ضرورت‌ها»، دو هفته‌نامه پگاه حوزه، شماره ۲۶۲، ص ۲۷.

۳. Karmon, "Iran Challenges the United States in its Backyard, in Latin America", International Institute for Counter-Terrorism, ۲۰۱۰.

محور روابط ایران با کشورهای منطقه در حوزه سیاسی، کشور ونزوئلا است. علت این امر نیز همسویی سیاسی دو کشور و هم‌چنین وضعیت اقتصادی مساعد ونزوئلا به دلیل برخوردار بودن از منابع نفتی می‌باشد. **هوگو چاوز**، رییس جمهور ونزوئلا، بارها بر گرایش ضدآمریکایی خود تأکید داشته و اتحاد خود با جمهوری اسلامی ایران را با محوریت «**ضدیت با آمریکا**» عنوان نموده است.^۱ چاوز در سخنرانی‌ای در سال ۱۳۸۵ در دانشگاه تهران این جمله را بیان نمود: «ما باید از انسانیت محافظت کنیم و باید به امپراتوری آمریکا پایان دهیم».^۲

اهداف ایران از حضور در امریکای لاتین را می‌توان در محورهای زیر برشمرد:

۱. بهبود موقعیت استراتژیک نسبت به آمریکا و ایجاد نوعی توازن قوا با آمریکا.
۲. کاهش اثر تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران از طریق بازارهای جدید و هماهنگی بازار نفت دنیا با کشورهای عمده تولیدکننده.^۳
۳. تضعیف روابط رژیم صهیونیستی با آمریکای لاتین؛ برای مثال کشورهای **بولیوی** و **ونزوئلا** روابط خود را با این رژیم اشغالگر قطع کرده‌اند.
۴. گسترش و نفوذ تفکرات انقلاب اسلامی با تمرکز بر محوریت ضد آمریکا.

رفتار کشورهای آمریکای لاتین در قبال پرونده حقوق بشر ایران

یکی از مهم‌ترین مواردی که برای رفتارشناسی کشورهای منطقه آمریکای لاتین در قبال پرونده حقوق بشر ایران باید مورد بررسی قرار گیرد، آرای این کشورها در سازمان ملل متحد می‌باشد. در جدول شماره ۱، آرای کشورهای اصلی این منطقه در مجمع عمومی سازمان ملل طی سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۰ درج شده است. قسمت‌های سیاه رنگ این جدول نشان دهنده آرای مثبت به گزارش طرح شده در مجمع می‌باشد و به معنی ابراز

۱. Hafezi, "Iran, Venezuela in 'Axis of Unity' against U.S", Reuters, July ۲, ۲۰۰۷. available at: <http://www.reuters.com/article/۲۰۰۷/۰۷/۰۲/us-iran-venezuela-idUSDAH۲۳۶۶۰۰۲۰۰۷۰۷۰۲>

۲. Hafezi, Ibid.

۳. ونزوئلا و ایران به ترتیب، پنجمین و چهارمین تولیدکننده بزرگ نفت دنیا هستند.

نگرانی از وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

جدول شماره ۱- آرای کشورهای آمریکای لاتین در مجمع عمومی سازمان ملل درباره حقوق بشر در ایران

کشور	۲۰۱۰	۲۰۰۹	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۶	۲۰۰۵	۲۰۰۴	۲۰۰۳
آرژانتین	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت	ممتنع	ممتنع
بولیوی	منفی	منفی	ممتنع	ممتنع	ممتنع	ممتنع	مثبت	مثبت
برزیل	ممتنع	ممتنع	ممتنع	ممتنع	ممتنع	ممتنع	ممتنع	مثبت
شیلی	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت
کلمبیا	ممتنع	ممتنع	ممتنع	ممتنع	ممتنع	ممتنع	ممتنع	منفی
کاستاریکا	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت	ممتنع	مثبت	مثبت	مثبت
کوبا	منفی	منفی	منفی	منفی	منفی	منفی	منفی	منفی
اکوادور	منفی	منفی	منفی	ممتنع	مثبت	مثبت	ممتنع	مثبت
السالوادور	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت
گواتمالا	ممتنع	ممتنع	ممتنع	مثبت	مثبت	مثبت	ممتنع	ممتنع
مکزیک	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت	ممتنع	مثبت	مثبت	مثبت
نیکاراگوئه	منفی	منفی	منفی	منفی	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت
پاناما	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت	ممتنع	ممتنع	مثبت	ممتنع
پاراگوئه	ممتنع	ممتنع	ممتنع	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت
پرو	ممتنع	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت	مثبت
اروگوئه	ممتنع	ممتنع	ممتنع	ممتنع	ممتنع		ممتنع	ممتنع
ونزوئلا	منفی	منفی	منفی	منفی	منفی	منفی	منفی	منفی

اطلاعات جدول برگرفته از سایت اسناد سازمان ملل متحد: www.unbisnet.un.org

همانطور که در جدول شماره ۱ مشاهده می‌شود می‌توان کشورهای این منطقه را به سه دسته تقسیم نمود: اول، کشورهایی که علیه جمهوری اسلامی ایران رأی داده‌اند. دوم، کشورهایی با رأی ممتنع و سوم، کشورهایی که به نفع ایران رأی داده‌اند. در دسته اول کشورهای آرژانتین، شیلی، السالوادور، مکزیک و پاناما قرار دارند. دسته دوم شامل کشورهایی همچون برزیل، بولیوی (در برخی از سالها)، گواتمالا، پاراگوئه، کلمبیا و اروگوئه می‌باشد. در دسته سوم نیز کشورهای ونزوئلا، کوبا، نیکاراگوئه و اکوادور قرار دارند که از ۲۰۰۷ به بعد، بولیوی نیز در این دسته قرار گرفته است. لازم است به این

نکته اشاره شود که آرای کشورها در مسأله حقوق بشر به شدت متأثر از گرایشات سیاست خارجی آنها می‌باشد. چرا که مسأله حقوق بشر خود به طور کامل متأثر از منافع سیاسی کشورهاست. این نکته زمانی بارزتر می‌شود که در نظر بگیریم جمهوری اسلامی ایران تنها کشوری در منطقه خاورمیانه است که برای آن گزارشگر ویژه تعیین شده است، در حالی که بسیاری از کشورهای منطقه از نظر رعایت حقوق بشر وضعیت بسیار نامطلوبی دارند.^۱ لذا طبیعی است که کشورها با پرونده‌های حقوق بشری رفتارهای سیاسی داشته باشند.

جدول شماره ۲- دسته‌بندی کشورهای منطقه با توجه به آرای آنها در پرونده حقوق بشر ایران

آرژانتین، شیلی، السالوادور، مکزیک و پاناما	رای دهنده علیه ایران
برزیل، بولیوی (در برخی از سالها)، گواتمالا، پاراگوئه، کلمبیا و اروگوئه	ممتنع
ونزوئلا، کوبا، نیکاراگوئه، بولیوی و اکوادور	رای دهنده به نفع ایران

سئوالی که در اینجا باید به آن پاسخ گفت این است که چرا این کشورها رفتاری این‌چنین درباره مسأله حقوق بشر ایران داشته‌اند؟

جدول شماره ۳- آرای کشورهای منطقه به قطع‌نامه حقوق بشر ایران در شورای حقوق بشر سازمان ملل

کشور	قطع‌نامه حقوق بشر ۲۰۱۰
آرژانتین	مثبت
برزیل	مثبت
شیلی	مثبت
کوبا	منفی
اکوادور	منفی
مکزیک	مثبت
اروگوئه	ممتنع

اطلاعات جدول برگرفته از سایت اسناد سازمان ملل متحد: www.unbisnet.un.org

۱. در حال حاضر برای سه کشور ایران، کره شمالی و میانمار گزارشگر ویژه از سوی شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد تعیین شده است.

همانطور که مشاهده می‌شود در **دسته اول** این کشورها، کشورهایی هستند که دارای روابط مناسب با ایالات متحده آمریکا می‌باشند. این کشورها دارای سیاست همسویی با آمریکا در منطقه و جهان می‌باشند. علاوه بر آرای این کشورها در مجمع عمومی سازمان ملل، رأی این کشورها در مورد قطع‌نامه حقوق بشری علیه ایران که سال گذشته در شورای حقوق بشر سازمان ملل به تصویب رسید، رفتار یکسانی از خود نشان دادند. در این میان، کشور **آرژانتین** با جمهوری اسلامی ایران تقابلی مستقیم نیز دارد. حادثه **آمیآ**^۱ در سال ۱۹۹۴ در شهر **بوئنوس آیرس** رخ داد که طی آن، دادگاه آرژانتین، **جمهوری اسلامی ایران** و **حزب‌الله لبنان** را مسئول این حادثه دانست.^۲ این اتفاق سبب تنش‌دار شدن روابط میان ایران و آرژانتین شد. لذا طبیعی است که این کشور رفتاری غیردوستانه با موضوعات ایران داشته باشد. علاوه بر این، آرژانتین روابط مناسبی با آمریکا داشته و به دلیل مشارکت‌های نظامی دو کشور، آمریکا، آرژانتین را به عنوان متحد اصلی غیر ناتوی خود در سال ۱۹۹۷ اعلام می‌کند.^۳ همانطور که در **جدول شماره ۳** مشاهده می‌شود، این کشور به قطع‌نامه حقوق بشری که علیه ایران صادر شد، نیز رأی مثبت داده است که موید تحلیل رفتار این کشور است.

کشور **مکزیک** موقعیت استراتژیکی در مرزهای جنوبی آمریکا دارد و از سویی بعد از ونزوئلا، کشوری است که بیشترین ذخایر نفت را در آمریکای لاتین دارد. لذا آمریکا برای این کشور اهمیت قابل توجهی نسبت به سایر کشورهای منطقه قائل است و هم‌چنین سطح بالایی از وابستگی سیاسی، اقتصادی و اجتماعی میان دو کشور وجود دارد. تنها چالش‌های موجود میان **مکزیک** و آمریکا، مربوط به مسائل مرزی و همسایگی این دو در زمینه تجارت مواد مخدر و مهاجرت‌های غیر قانونی می‌باشد. به طور کلی **مکزیک**

۱. آمیآ (AMIA)، مرکز همکاری‌های اسرائیل و آرژانتین (Asociacion Mutual Israellita Argentina) وابسته به کمیته یهودیان آمریکا. لازم به ذکر است که آرژانتین با ۱۸۵ هزار نفر یهودی، میزبان بزرگ‌ترین جامعه یهودیان در آمریکای لاتین است که آنها در عرصه سیاست، اقتصاد و رسانه این کشور نقش بسیار موثر و تعیین‌کننده‌ای دارند.

۲. Darenblum, "Iran's Latin American Activities: Challenges for US Interests and Democracy in the Region", p۳.

۳. Sullivan, "Argentina: Political Conditions and U.S. Relations", p۴.

کمتر سیاست‌های کلی آمریکا در نظام بین‌الملل را به چالش کشیده است^۱ و صرفاً در دوره‌هایی نسبت به سیاست‌های آمریکا در آمریکای لاتین اعتراض داشته است، اما اکنون روابط بسیار مناسبی با آمریکا دارد. آمریکا مهم‌ترین شریک تجاری مکزیک به شمار می‌رود و بیش از ۸۰ درصد روابط تجاری آن با آمریکا صورت می‌گیرد.^۲ بر اساس نظرسنجی موسسه پیو^۳ اقبال مردمی متوسطی نیز برای روابط با آمریکا در این کشور وجود دارد و در سال ۲۰۱۱، ۵۲ درصد مردم مکزیک طرفدار سیاست‌های آمریکا بودند.^۴ در نتیجه طبیعی خواهد بود که روابط مناسبی میان این کشور و آمریکا وجود داشته باشد.

کشور شیلی نیز از دیگر کشورهایی است که در پرونده حقوق بشر ایران، علیه ایران موضع‌گیری نموده است. از دهه ۱۹۹۰ روابط دوستانه‌ای بین آمریکا و شیلی برقرار شده است و شیلی به عنوان یک متحد قابل اعتماد و مستقل به پیشبرد دموکراسی، حقوق بشر و تجارت آزاد در نیمکره غربی به آمریکا کمک کرده است. بین شیلی و آمریکا، روابط تجاری خوبی نیز وجود دارد. اوباما نیز تلاش کرده تا روابط دوستانه را با شیلی تحکیم بخشد. در سفر سال ۲۰۱۰ اوباما به منطقه، وی شیلی را نزدیک‌ترین و قوی‌ترین متحد خود خواند.^۵

دسته دوم، کشورهایی هستند که در بیشتر مواقع رأی ممتنع به پرونده حقوق بشر ایران داده‌اند. در تحلیل این کشورها می‌توان گفت که عمدتاً از کشورهای مستقلی هستند که به صورت کامل از سیاست‌های آمریکا در منطقه تبعیت نمی‌کنند.

پاراگوائه از آن دسته کشورهای آمریکای لاتین است که پس از روی کار آمدن

۱. "Mexico, Relation with US", countrystudies, available at:
<http://countrystudies.us/mexico/۹۳.htm>

۲. «آمریکا نخستین شریک تجاری مکزیک»، وب‌سایت خبری - تحلیلی خبر آنلاین، قابل دسترسی در:
<http://www.khabaronline.ir/detail/۱۲۹۲۳۰>

۳. Pew Research Center

۴. Pew Research Center, "Opinion of the United States(۲۰۱۱)", available at:
<http://www.pewglobal.org/database/?indicator=۱&mode=chart>

۵. Meyer, "Chile: Political and Economic Conditions and U.S. Relations", pp۳-۱۳.

فرناندو لوگو^۱ آرای این کشور به نفع ایران تغییر نمود و از رأی مثبت به ممتنع تغییر یافت. چرا که رئیس جمهور جدید این کشور، گرایشات آمریکایی ندارد و برای همین است که در ابتدای ریاست خود، کشور **جمهوری خلق چین** را مورد شناسایی قرار داد و **جمهوری چین تایپه (تایوان)** را دیگر به رسمیت نشناخت.^۲

کشور **برزیل** نیز وضعیت مشخصی دارد. این کشور به عنوان قدرت نوظهور در سطح جهان مطرح است و از دهه ۱۹۹۰ به عنوان یک کشور مخالف بسط و نفوذ آمریکا در آمریکای لاتین محسوب می‌شده است. با روی کار آمدن **لولا داسیلوا**^۳ در سال ۲۰۰۳ این کشور سعی کرده است نقش خود را در مناسبات منطقه‌ای و بین‌المللی افزایش دهد و خود را در سطح جهانی بیشتر مطرح کند. تلاش برای به دست گرفتن رهبری کشورهای در حال توسعه در دور مذاکرات **دوحه** سازمان تجارت جهانی و برقراری و تحکیم روابط با قدرت‌های اقتصادی نوظهور از شاخصه‌های سیاست جدید برزیل است. یکی از رویکردهای این کشور، اتخاذ سیاست خارجی مستقل از آمریکاست. هرچند برزیل روابط خود را با آمریکا حفظ کرده است و آمریکا نیز نقش برزیل را به عنوان یک قدرت منطقه‌ای که می‌تواند نیروی ثبات دهنده در منطقه آمریکای لاتین باشد، را پذیرفته است، اما اولویت برزیل برقراری رابطه با کشورهای همسایه و شرکای غیرسنستی مثل **چین** و **هند** است.^۴ هم‌چنین در چند سال اخیر روابط این کشور با ایران در سطح خوبی قرار گرفته است به طوری که اکنون برزیل به عنوان بزرگ‌ترین شریک

۱. فرناندو لوگو (Fernando Lugo)، متولد ۱۹۴۹م، از کشیشان الهیات رهایی‌بخش که پیش‌تر در مقام اسقف سن پدرو - از مناطق فقیرنشین - فعالیت می‌کرد. وی به دلیل کمک به فقرا از محبوبیت بالایی در میان مردم پاراگوئه برخوردار شد. پیروزی لوگو از حزب «ائتلاف میهنی» لحظه تاریخی را برای پاراگوئه رقم زد و به شصت سال حاکمیت حزب «کلرادو» (رنگین) در این کشور خاتمه داد. حضور لوگو در انتخابات ریاست جمهوری پاراگوئه، نارضایتی واتیکان را در پی آورده بود. واتیکان پیش‌تر با انتشار نامه‌ای، نسبت به مشارکت لوگو در امور سیاسی هشدار داده بود. (رک: یادداشت‌های «کشیشی که رئیس جمهور شد» و «اسقف سابق، رئیس جمهوری پاراگوئه شد» در سایت همشهری آنلاین به نشانی‌های:

<http://www.hamshahrionline.ir/print-51890.aspx> و <http://38.113.162.42/News/?id=51878>

۲. International Herald Tribune, ۲۰۰۹-۰۳-۲۹.

۳. لوئیس ایناسیو لولا داسیلوا (Luiz Inácio Lula da Silva)، متولد ۱۹۴۵م، وی از فعالان و بنیانگذاران «حزب کارگر» برزیل است که دو بار، در سال‌های ۲۰۰۲ و ۲۰۰۶ در انتخابات ریاست جمهوری برزیل به پیروزی دست یافت.

۴. Seelke clare ribando, "brazil-u.s relation", report of congress, pp1-۱۰.

تجاری ایران در آمریکای لاتین مطرح است که حجم تجاری این دو کشور سالانه به بیش از ۱.۲۶ میلیارد دلار رسیده و این روابط تجاری گسترده زمینه را برای بسط همکاری‌های سیاسی دو کشور نیز افزایش داده است^۱ که بارزترین نمود آن در بیانیه تهران^۲ مشاهده شد. پس از داسیلوا نیز خانم **دیلما روسف**^۳ که رییس دفتر وی بود، به ریاست جمهوری این کشور برگزیده شد که نتیجه آن تداوم سیاست‌های گذشته برزیل بوده است. تنها تفاوت ایجاد شده، این است که خانم روسف دغدغه‌های حقوق بشری بیشتری نسبت به داسیلوا دارد و به نظر می‌رسد همین دغدغه‌ها سبب شد تا این کشور در شورای حقوق بشر سازمان ملل، به قطع‌نامه حقوق بشری علیه ایران رأی مثبت بدهد. ظاهراً نباید این رأی را دوری برزیل از ایران معنا نمود، چرا که پس از صدور قطع‌نامه، گروه‌های اپوزیسیون ایرانی تلاش بسیاری نمودند تا بیانیه‌ای مستقل از دولتمردان برزیلی در زمینه وضعیت حقوق بشر و علیه ایران به دست آورند، اما با مقاومت مسئولین برزیلی مواجه شدند.^۴

در این میان کشور **بولیوی** نیز حضور دارد که پس از روی کار آمدن **اوو مورالس**^۵ در سال ۲۰۰۵ به پرونده حقوق بشر جمهوری اسلامی ایران رأی ممتنع داده است و پس از آغاز روابط ایران با این کشور در سال ۲۰۰۷، به طور تدریجی رأی این کشور به طرفداری از جمهوری اسلامی ایران تغییر می‌نماید و شاهد آن هستیم که در دو سال اخیر رأی منفی به نگرانی‌های حقوق بشری علیه ایران داده است. مورالس شخصیتی ضد

۱. Farrar-Wellman, Ariel, "Clinton's Latin America Trip: Iran's Return on Soft Power Investment in the Region?", ۲۰۱۰, available at: <http://www.irantracker.org>

۲. در ۱۷ می ۲۰۱۰ (۲۷ اردیبهشت ۱۳۸۹) وزرای امور خارجه ایران، برزیل و ترکیه در تهران، بیانیه‌ای را در زمینه طرح تبادل اورانیوم با درصد غنی‌سازی کم (تا ۳/۵ درصد) با اورانیوم غنی‌شده ۲۰ درصد برای راکتور تحقیقاتی تهران را به امضاء رساندند. بر اساس این بیانیه، تبادل سوخت در خاک ترکیه انجام خواهد شد و ایران ۱۲۰۰ کیلوگرم از اورانیوم با درصد غنی‌سازی کم خود را در خاک ترکیه به امانت خواهد گذاشت.

۳. دیلما وانا روسف (Dilma Vana Rousseff)، متولد ۱۹۴۷، اقتصاددان و سیاست‌مدار برزیلی است که در انتخابات ریاست جمهوری این کشور در سال ۲۰۱۰ به عنوان رییس جمهور منتخب، برگزیده شد. او نخستین زنی است که در تاریخ این کشور بدین مقام می‌رسد.

۴. دکتر منوچهر محمدی، معاون پژوهشی سابق وزارت امور خارجه، گفتگوی نگارندگان با ایشان.

۵. Juan Evo Morales Ayma، متولد ۱۹۵۹م.

آمریکایی دارد و همین مسأله سبب شده است تا روابط میان ایران و بولیوی تقویت شود. اقدام بولیوی در اخراج سفیر رژیم صهیونیستی در زمان تجاوز به نوار غزه، نمونه‌ای بارز از گرایش‌های ضد آمریکایی این کشور بود.^۱

دسته سوم، کشورهای منطقه که آرای آنها به طرفداری از جمهوری اسلامی ایران بوده است و از روابط بسیار مناسبی با جمهوری اسلامی ایران برخوردار هستند. کشور ونزوئلا، کوبا و نیکاراگوئه از جمله این کشورها هستند.

روابط ایران و ونزوئلا به استقرار سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) در سال ۱۹۶۰ باز می‌گردد. اما با به قدرت رسیدن چاوز^۲ در ۱۹۹۸ این روابط جان تازه‌ای می‌گیرد. در دوره اخیر، ونزوئلا اولین کشوری در آمریکای لاتین بود که در آن چپ‌گراهای ضد آمریکایی قدرت را به دست می‌گیرند. این اتفاق، سرآغاز حرکت چپ‌ها در این منطقه بود که پس از آن کشورهای دیگر این منطقه نیز شاهد پیروزی این جریان در انتخابات بودند. هوگو چاوز، گرایش‌های ضد آمریکایی شدیدی دارد که همین مسأله سبب شده است تا گرایش به سمت کشورهای مخالف سیاست‌های آمریکا داشته باشد. در این میان با روی کار آمدن احمدی‌نژاد و به دلیل رویکرد ضد آمریکایی وی، پیوندهای میان این کشور و ایران افزایش یافت. به همین علت ما شاهد رفتار مثبت این کشور در پرونده حقوق بشر ایران می‌باشیم. همانطور که در جدول شماره ۱ نیز مشاهده شد، ونزوئلا در دهه اخیر در تمامی موارد به نفع جمهوری اسلامی ایران رأی داده است.

نیکاراگوئه نیز کشور دیگری از منطقه آمریکای لاتین است که از سال ۲۰۰۷ چرخشی ۱۸۰ درجه‌ای در رفتار سیاسی‌اش دیده می‌شود. این کشور در سال‌های قبل از ۲۰۰۷ علیه

۱. «بولیوی روابط خود را با رژیم صهیونیستی قطع کرد»، خبرگزاری مهر، ۱۳۸۷. قابل دسترسی در:

<http://www.mehrnews.com/FA/NewsDetail.aspx?NewsID=۸۱۶۸۶۹>

۲. هوگو رافائل چاوز فریاس (Hugo Rafael Chávez Frías)، متولد ۱۹۵۴م، پنجاه و سومین رئیس‌جمهور ونزوئلا است که در سال ۱۹۹۹م به قدرت رسید وی به عنوان رهبر «انقلاب بولیواری» شناخته می‌شود و به خاطر ضدیتش با جهانی‌سازی نئولیبرالی و انتقاد از سیاست خارجی ایالات متحده آمریکا مشهور است. او مؤسس حزب چپ‌گرای «جنبش جمهوری پنجم» است. (برای مطالعه بیشتر ر.ک: ۱. هارنکر، انقلاب ونزوئلا؛ گفتگوی هوگو چاوز با مارتا هارنکر، انتشارات جام جم و ۲. گولینگر، چاوز: در هم شکستن مداخله آمریکا در ونزوئلا، مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه).

جمهوری اسلامی ایران رأی داده و بعد از آن رأی به نفع جمهوری اسلامی ایران داده است. دلیل این چرخش نیز پیروزی دولت چپ‌گرای **دانیل اورتگا**^۱ در این کشور می‌باشد.^۲ اورتگا، رهبر **جبهه آزادی‌بخش ملی ساندینیستا**^۳ است و گرایش ضد آمریکایی روشنی دارد. بعد از پیروزی وی در انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۰۷، رفتار این کشور در قبال پرونده حقوق بشر به نفع ایران تغییر می‌نماید.

در جمع‌بندی این قسمت به وضوح می‌توان دید که رفتار کشورهای منطقه در قبال پرونده حقوق بشر جمهوری اسلامی ایران ناشی از مناسبات سیاسی آنها با دو کشور ایران و آمریکا است. باید در نظر داشت که بیشتر این کشورها، به لحاظ روابط تجاری، تراز بالایی - مثبت یا منفی - با ایالات متحده آمریکا دارند؛ لذا موازنه تجاری این کشورها با ایالات متحده در حدی است که عملاً به آنها به سختی اجازه می‌دهد که وارد مناسبات سیاسی خلاف منافع آمریکا بشوند، چرا که منافعشان در ارتباط با ایالات متحده آمریکا، به خطر خواهد افتاد. این موضوع را به طور مشخص در رفتار کشورهای دسته دوم مشاهده می‌نماییم. به همین علت بیشتر این کشورها به پرونده ایران رأی ممتنع می‌دهند.

رفتار کشورهای آمریکای لاتین در قبال پرونده هسته‌ای ایران

مسأله دست‌یابی ایران به فناوری هسته‌ای، از مهم‌ترین چالش‌های دهه اخیر جمهوری اسلامی ایران با نظام بین‌الملل بوده است. برای بررسی رفتار کشورهای منطقه آمریکای لاتین در قبال این موضوع، چند شاخص را می‌توان مورد بررسی قرار داد. رفتار کشورهای منطقه در شورای حکام آژانس، مواضع روسای کشورهای منطقه، بیانیه‌های امضا شده توسط آنها در قالب **جنبش عدم تعهد** و نیز رأی کشورهای حاضر در شورای امنیت سازمان ملل از شاخص‌هایی است که برای بررسی رفتار کشورهای عضو باید مورد بررسی قرار

۱. Daniel Ortega، متولد ۱۹۴۵م. وی از تاریخ ۱۰ ژانویه ۱۹۸۵ تا ۲۵ آوریل ۱۹۹۰ هفتاد و نهمین رئیس جمهور

نیکاراگوئه و در دوره دوم خود یعنی از ۱۰ ژانویه ۲۰۰۷ تاکنون هشتاد و سومین رئیس جمهوری آن کشور است.

۲. <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/americas/6117704.stm>

۳. Sandinista National Liberation Front، حزبی سیاسی و سوسیالیست با گرایش‌های ضدآمریکایی در نیکاراگوئه.

گیرد. نکته دیگری نیز که در این بررسی باید به آن توجه شود، تلاش‌های ویژه آمریکا در همراه نمودن کشورهای منطقه در این موضوع است. این تلاش‌ها سبب شده تا در موضوع هسته‌ای ایران، فشارهای بیشتری بر کشورهای منطقه از سوی آمریکا برای همراهی با سیاست‌های این کشور ایجاد شود. تنها برای نمونه می‌توان به تلاش **هیلاری کلینتون**، وزیر امور خارجه آمریکا در سال ۲۰۱۰م اشاره نمود که وی در سفری به منطقه و دیدار با روسای کشورهای **برزیل، شیلی، کاستاریکا، گواتمالا، آرژانتین و اروگوئه**، به دنبال به دست آوردن حمایت این کشورها در مسأله اعمال تحریم‌های جدید علیه ایران بود.^۱ این سفر قبل از برگزاری جلسه شورای امنیت و مطرح شدن قطع‌نامه ۱۹۲۹ بود و آمریکا به دنبال جلب نظر **برزیل** به عنوان یک عضو شورای امنیت بود که در نهایت نتوانست به مقصود خود برسد.

جنبش عدم تعهد و موضوع هسته‌ای ایران

جنبش عدم تعهد از ابتدای طرح پرونده هسته‌ای ایران در مجامع بین‌المللی، به دفعات متعدد در حمایت از جمهوری اسلامی ایران بیانیه صادر نموده است. این جنبش در سال ۲۰۱۱م دو بیانیه در حمایت از ایران صادر کرده است. علاوه بر این در سالهای ۲۰۰۵، ۲۰۰۶ و ۲۰۰۸ نیز بیانیه‌های حمایت‌آمیز دیگری منتشر نموده بود. در میان این کشورها **شیلی، بولیوی، ونزوئلا، کوبا و نیکاراگوئه** قرار دارند که می‌توان گفت برخی از کشورهای منطقه در قالب یک هویت جمعی همچون جنبش عدم تعهد از برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران حمایت نموده‌اند. از مهم‌ترین دلایلی که می‌توان برای حمایت کشورهای جنبش عدم تعهد از برنامه هسته‌ای ایران اشاره نمود، این است که آنها وضعیت مشابهی با جمهوری اسلامی ایران دارند. در حال حاضر این کشورها به خوبی می‌دانند که علت مخالفت کشورهای غربی با جمهوری اسلامی ایران، کاملاً سیاسی بوده و برای همین امکان بسیار وجود دارد تا با هریک از آنها به همین نحو

۱. Farrar-Wellman, "Clinton's Latin America Trip: Iran's Return on Soft Power Investment in the Region?", available at: <http://www.irantracker.org>

برخورد نمایند. لذا با حمایت از ایران به نوعی به دنبال جلوگیری از تفوق کامل کشورهای جهان اول نیز می‌باشند.

اظهارات مسئولین و رفتار کشورها در شورای امنیت سازمان ملل

یکی دیگر از شاخص‌هایی که باید مورد بررسی قرار گیرد، گفتارهای مسئولین کشورهای منطقه درباره موضوع هسته‌ای می‌باشد. چرا که این اظهارات نشان‌دهنده سیاست خارجی آن کشورها در قبال این موضوع و مهم‌تر از آن در قبال جمهوری اسلامی ایران می‌باشد. لازم به ذکر است که در سال‌های اخیر برای کشورهای جهان این مسأله روشن شده است که موضوع هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران همانند موضوع حقوق بشر، مسأله‌ای سیاسی بوده و به همین دلیل موضع‌گیری‌ها به مقدار زیادی با موضع سیاسی آن کشورها هماهنگی دارد.

در اینجا نیز می‌توان کشورهای منطقه را همانند قبل به سه دسته تقسیم نمود و جالب توجه است که کشورها تغییر خاصی نمی‌یابند. دسته اول کشورهایی که به خاطر سیاست خارجی نزدیک به آمریکای خود، موضعی مخالف جمهوری اسلامی ایران و برنامه هسته‌ای آن دارند. آرژانتین در این دسته قرار دارد. این کشور در سال ۲۰۰۶ عضو شورای امنیت بوده و در همین سال دو قطع‌نامه علیه برنامه هسته‌ای ایران تصویب شده است که در هر دو این قطع‌نامه‌ها، آرژانتین علیه جمهوری اسلامی ایران رأی داده است.^۱ هم‌چنین معاون وزیر امور خارجه وقت این کشور در اظهار نظری اینگونه دلایل خود را بیان می‌کند که: «آرژانتین معتقد است که همه کشورها باید تأسیسات هسته‌ای خود را تحت نظارت آژانس انرژی اتمی در بیاورند و این امر مطابق معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای است.»^۲

کشور **مکزیک** نیز در همین دسته قرار می‌گیرد. این کشور نیز در سال ۲۰۱۰ عضو

۱. "UN Security Council Resolutions and Statements", available at: http://iaea.org/newscenter/focus/iaea/iran/sc_resolutions.shtml.

۲. Santoro, "Government May Back Sanctions Against Iranian Nuclear Program", October ۲۹, ۲۰۰۶.

شورای امنیت سازمان ملل بوده و در قطع‌نامه ۱۹۲۹ علیه برنامه‌های هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران رأی داده است.

جدول شماره ۴- آرای کشورهای آمریکای لاتین در شورای امنیت سازمان ملل

کشور	۲۰۱۰	(۲)۲۰۰۸	(۱)۲۰۰۸	۲۰۰۷	(۲)۲۰۰۶	(۱)۲۰۰۶
برزیل	منفی					
مکزیک	مثبت					
پاناما		مثبت	مثبت			
کاستاریکا		مثبت	مثبت	مثبت		
پرو				مثبت	مثبت	مثبت
آرژانتین					مثبت	مثبت

از آنجا که آمریکا در شورای امنیت نفوذ فراوانی دارد، کمتر کشوری جرأت مخالفت با خواست آمریکا را به خود می‌دهد. کشورهای قدرتمند دیگر یعنی روسیه و چین نیز منافع خود را در این موضوع در همراهی با آمریکا می‌بینند، لذا مخالفت جدی با طرح‌های آمریکا در شورای امنیت نمی‌کنند. مسأله دیگر که باید در تحلیل آرای شورای امنیت مدنظر داشت، این موضوع است که حمایت قدرتهای اصلی از کشورهای داوطلب برای عضویت در شورای امنیت، تأثیر مهمی در انتخاب آنها دارد و به همین علت کشورهایی معمولاً به عضویت انتخاب می‌شوند که به نوعی همسو با سیاست‌های آنان باشند. در میان کشورهای آمریکای لاتین نیز این مطلب جاری است.

در میان کشورهای منطقه‌های آمریکایی نیز هستند که دسته دوم را تشکیل می‌دهند. در موضوع هسته‌ای این کشورها، معمولاً فاقد موضع‌گیری در فضای رسانه‌ای می‌باشند. هرچند اگر این کشورها در جایگاه‌هایی مانند شورای امنیت قرار بگیرند به دلیل نفوذ بالای آمریکا، علیه ایران رأی خواهند داد. کشور اروگوئه نمونه‌ای از این دسته کشورهاست.

دسته آخر کشورهایی هستند که به طور قاطع از حقوق هسته‌ای ایران دفاع نموده‌اند. سرآمد این کشورها، کشور ونزوئلا است. این کشور از همان ابتدای پرونده هسته‌ای بارها

به صورت رسمی حمایت خود را از برنامه هسته‌ای ایران اعلام نموده است. چاوز در سال ۱۳۸۴ در دیدار با رئیس وقت مجلس شورای اسلامی با اعلام حمایت خود از برنامه هسته‌ای می‌گوید: «دولت ونزوئلا هیچ‌گاه از حمایت جمهوری اسلامی ایران دست نخواهد کشید و در این راه هر روز بیش از پیش، مصمم‌تر می‌شویم»^۱

علاوه بر این موارد، پنج کشور چپ‌گرای ضد آمریکایی منطقه که در قالب گروه آلبا^۲ هویت جمعی یافته‌اند از برنامه هسته‌ای ایران حمایت نموده‌اند.^۳ کشورهای عضو این گروه شامل ونزوئلا، نیکاراگوئه، بولیوی، اکوادور و کوبا می‌باشند. این کشورها همانند ونزوئلا، رفتاری حمایت‌آمیز از برنامه هسته‌ای ایران داشته‌اند که در تشریح دلایل آن باید به گرایش سیاسی این کشورها توجه نمود. همان طور که در قسمت پرونده حقوق بشر ایران توضیح داده شد، این کشورها گرایش‌های ضد آمریکایی داشته و برای همین تلاش می‌نمایند در مقابل سیاست‌های آمریکا در نقاط مختلف ایستادگی نمایند.

برزیل و بیانیه تهران

در قبل هم بیان شد که برزیل یکی از کشورهایی است که به عنوان قدرت نوظهور در صحنه روابط بین‌الملل شناخته می‌شود. برزیل اولین شریک اقتصادی ایران در منطقه است. یکی از موفقیت‌های مهم دیپلماسی ایران در موضوع هسته‌ای، جلب حمایت کشور برزیل است. جمهوری اسلامی ایران به خوبی توانست از یک طرف با استفاده از ظرفیت موجود در گرایش‌های سیاست خارجی برزیل و از طرف دیگر با استفاده از ظرفیت‌های

۱. «حمایت قاطع هوگو چاوز از فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای ایران»، خبرگزاری مهر، ۲۷ بهمن ۱۳۸۴. به نشانی:

<http://www.mehrnews.com/fa/NewsDetail.aspx?NewsID=۳۹۱۵۴۵>

۲. اتحادیه بولیواری برای ملت‌های آمریکای لاتین (ALBA: Bolivarian Alternative for Latin America and the Caribbean). آلبا در ۱۴ دسامبر ۲۰۰۴ به ابتکار کوبا و ونزوئلا در هاوانا بنیان نهاده شد. سپس در آوریل ۲۰۰۶ بولیوی و سال بعدش، نیکاراگوئه به این اتحادیه ملحق شدند. بعدها اکوادور و کشورهای غیر اسپانیایی‌زبان و کوچک کارائیبی شامل آنتیگوا و باربودا، دومینیکا، سن وینسنت و گرنادین به این اتحادیه پیوستند. آلبا هم‌اکنون هسته پویای همگرایی منطقه‌ای را شکل داده که بر همبستگی، عدالت و همکاری بین کشورهای همسو در آمریکای لاتین و کارائیب تأکید دارد. اتحادیه آلبا در صدد جایگزینی برای مدل نئولیبرال در آمریکای لاتین است.

۳. «حمایت قاطع گروه آلبا از برنامه هسته‌ای ایران»، خبرگزاری مهر، ۲۳ تیر ۱۳۸۹. قابل دسترسی در:

<http://www.mehrnews.com/fa/newsdetail.aspx?NewsID=۱۱۱۶۶۲۹>

می‌توان بدین گونه جمع‌بندی نمود که جمهوری اسلامی ایران فرصت‌های بسیار
 خوبی برای جلب حمایت از کشورهای منطقه در موضوع هسته‌ای خود دارد و این
 ظرفیت رو به افزایش بوده و دارای دو وجه است: اول، حمایت دیپلماتیک این کشورها
 از برنامه هسته‌ای ایران و وجه دوم، تقویت روابط با این کشورها که نتیجه آن کم‌اثر
 شدن تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران خواهد بود. در این منطقه غیر از برخی کشورها
 که به شدت از آمریکا تبعیت می‌نمایند، سایر کشورها، گرایش‌های ضد آمریکایی دارند
 و به همین دلیل احساس نزدیکی با جمهوری اسلامی ایران می‌نمایند.

۱. "World should avoid isolating Iran: Brazil", AFP, ۲۳ feb ۲۰۱۰:
<http://www.google.com/hostednews/afp/article/ALeqMoi6w.vwzLKrukntFf7baGx5ZK4vrQ>

تبیین نقش جامعه المصطفیٰ ع العالمیه در تقویت مواضع ج.ا.ایران

یکی از راه‌های تقویت و ثبات مواضع کشورهای همسوی آمریکای لاتین در زمینه‌های حقوق بشر و مسأله فناوری هسته‌ای ایران و تغییر موضع کشورهای مخالف و ممتنع در این زمینه **دیپلماسی عمومی** است. امروز خواست و اراده ملت‌ها همپا و گاه محکم‌تر از مواضع دولت‌ها می‌تواند بر جریان‌های بین‌المللی اثرگذار باشد. همسویی فرهنگی و ایجاد ارزش‌های مشترک در میان ملت‌ها همچنان موجب تقویت همکاری‌های سیاسی و اقتصادی خواهد شد. جمهوری اسلامی ایران علیرغم آن که توانسته همکاری‌های سیاسی‌اش را با بسیاری از کشورهای این منطقه تقویت کند و در راستای فعالیت‌ها و همکاری‌های اقتصادی نیز گام‌های رو به رشدی در آمریکای لاتین بردارد، اما در زمینه دیپلماسی عمومی و فعالیت‌های فرهنگی با وجود زمینه‌های مثبت آزادی‌خواهی، ضد آمریکایی و ضد اسرائیلی در این منطقه ضعف‌های فراوانی دارد. عدم فعالیت‌های سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در قالب رایزنی‌های فرهنگی، ضعف فعالیت‌های رسانه‌ای به زبان اسپانیولی از یکسو و از سوی دیگر به علت آن که مردم این منطقه غالباً مسلمان نیستند، نهادهایی چون **مجمع جهانی اهل بیت علیهم‌السلام**، **مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی** و دیگر نهادهای مذهبی ما نیز در این حوزه چندان ورود پیدا نکرده‌اند. **جامعه المصطفیٰ صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم العالمیه** می‌تواند به عنوان یک بازوی قدرتمند دیپلماسی عمومی ایران محسوب می‌گردد و با ظرفیت بالای یک شبکه علمی در سراسر جهان، خصوصاً در جهان اسلام، دارد توانسته است پیش از سایر نهادهای علمی و فرهنگی - در عرصه جذب دانش‌پژوه و همراهی در تجهیز یا تأسیس مراکز اسلامی - در این منطقه ورود پیدا کند.

توجه به راهبردهای کلان دیپلماسی عمومی ایران که توسط مقام معظم رهبری تدوین شده است یعنی **معرفی اسلام ناب، معرفی جمهوری اسلامی** آن‌گونه که هست و معرفی **توطئه‌های استکباری** می‌تواند راه‌گشای استراتژی‌هایی باشد که جامعه المصطفیٰ صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم می‌تواند در زمینه بهبود نگاه‌ها به مسأله وضعیت حقوق بشر در ایران و پرونده فناوری

هسته‌ای ایران انجام دهد.

جامعه المصطفی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ با استفاده از ظرفیتی که در سراسر جهان اسلام در اختیار دارد گفتمان حقوق بشر اسلامی را در بین اندیشمندان جهان اسلام سازماندهی نموده و توسعه ببخشد. تبیین حقوق بشر اسلامی در سطح بین‌المللی، تک صدایی حقوق بشر غربی را با چالش مواجه می‌نماید و صدایی متفاوت را ایجاد خواهد نمود. هر چند که بیانیه قاهره به عنوان نماد حقوق بشر اسلامی مطرح می‌باشد، اما این بیانیه نتوانسته است در عرصه گفتمانی موفق عمل نماید و جامعه المصطفی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ می‌تواند در غالب شدن این گفتمان نقش موثرتری ایفا نماید.

از سوی دیگر جامعه المصطفی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ به عنوان یک نهاد علمی فعال در حوزه دیپلماسی عمومی می‌تواند از ظرفیت‌های خود برای زیر سؤال بردن مشروعیت رژیم‌های بین‌المللی حاکم - که منجر به انقیاد ملت‌ها توسط ابرقدرت‌ها می‌شود - و استانداردها و رفتارهای دوگانه این رژیم‌ها استفاده کند. ایجاد کرسی‌های مباحثات علمی در زمینه‌هایی همچون تناقضات رفتاری کشورهای غربی در زمینه حقوق بشر، نقش سازمان‌هایی مانند ان پی تی (NPT) در انحصارگرایی علمی، چگونگی مبارزه علیه بی‌عدالتی‌های نهادینه شده در روابط بین‌الملل در مجامع علمی بین‌المللی و هم‌چنین میان دانش‌پژوهان سایر کشورها و خصوصاً در کشورهای منطقه آمریکای لاتین، کمک بسیاری به تقویت موضع جمهوری اسلامی ایران در این حوزه خواهد نمود. باید توجه داشت که با توجه به ظرفیت منطقه آمریکای لاتین، می‌توان این فعالیت‌ها را در میان گروه‌های غیرمسلمان نیز انجام داد.

نتیجه‌گیری

بررسی رفتارهای کشورهای منطقه آمریکای لاتین در پرونده هسته‌ای و حقوق بشر ایران نشان می‌دهد که این رفتارها به شدت متأثر از متغیر میزان همگرایی سیاسی با آمریکا می‌باشد. بدین صورت که هر چه کشورهای منطقه با آمریکا نزدیک باشند، در پرونده هسته‌ای و نیز در مسأله حقوق بشر، علیه جمهوری اسلامی ایران رفتار می‌نمایند و اگر گرایش‌های مخالف با آمریکا داشته باشند، رفتاری خلاف رفتار گذشته انجام می‌دهند. بررسی‌ها نشان داد که رفتارهای قریب به اتفاق این کشورها در دو موضوع مورد نظر، ناشی از نگرش سیاسی آنهاست و مسایل فنی و تکنیکی در بحث فناوری هسته‌ای و مسأله حقوق بشر دخالت چندانی نداشته و ندارد. این نتیجه‌گیری مهمی است که بر اساس آن، دستگاه سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران می‌تواند به طور واقع‌بینانه‌تری برنامه‌ریزی نماید. بدون شک پیگیری صرفاً مسایل فنی و تکنیکی از سوی دستگاه دیپلماسی برای حل و فصل مسایل بین‌المللی ایران، بی‌فایده خواهد بود.

جمهوری اسلامی ایران باید بتواند در صحنه روابط بین‌الملل برای خود متحدانی پیدا کند و این مسأله‌ای سیاسی و دیپلماتیک است. همان طور که بررسی نشان داد کشورهای منطقه آمریکای لاتین بیش از آن که حقیقت برایشان اهمیت داشته باشد، به واقعیت سیاسی اهمیت می‌دهند و مبنای تصمیم‌گیری خود را واقعیت سیاسی خود و منافع سیاست خارجی خود قرار می‌دهند. جمهوری اسلامی ایران باید بتواند با هوشمندی میان منافع آنها و منافع خود رابطه برقرار نماید تا بتواند از ظرفیت آنها در کشمکش مستمر خود با آمریکا استفاده نماید. مضافاً این که منطقه آمریکای لاتین، منطقه‌ای استراتژیک برای تضعیف هژمونی آمریکا می‌باشد.

منابع فارسی

۱. احمدی لفورکی، بهزاد، «فرصت‌های ایرانی در آمریکای لاتین»، دو هفته‌نامه پگاه حوزه، شماره ۲۲۸، فروردین ۱۳۸۷.
۲. اداره کل آمریکای وزارت خارجه، «دست‌آوردهای دولت نهم در روابط خارجی با کشورهای آمریکای لاتین»، فصلنامه تخصصی دولت اسلامی، ضمیمه شماره ۲۵، فروردین ۱۳۸۷.
۳. پورتال سازمان انرژی اتمی، قابل دسترسی در:
<http://www.aeoi.org.ir/portal/Home/Default.aspx?CategoryId=vd3e421b-8890-4e8c-8d15-de46a8dfaf396>
۴. ساداتی‌فر، عبدالرحیم، «بررسی روابط ایران و آمریکای لاتین؛ فرصت‌ها و ضرورت‌ها: در گفتگو با عبدالرحیم ساداتی‌فر، کارشناس آمریکای لاتین وزارت خارجه»، دو هفته‌نامه پگاه حوزه، شماره ۲۶۲، شهریور ۱۳۸۸.
۵. محتشمی، مهدی، «آمریکای لاتین، فرآیندهای سیاسی، اقتصادی و نظامی و راهبردها»، ماهنامه رویدادها و تحلیل‌ها، شماره ۲۳۰، ۱۳۸۷، ۱۴-۱۸.
۶. هیلر، مکس، حقوق بین‌الملل و مداخله نظامی ایالات متحده در نیمکره غربی، ترجمه تقی محمدپور فرمی، تهران: موسسه چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه، ۱۳۸۳.
۷. بلوم، ویلیام، کشتن امید: مداخلات ارتش آمریکا و سیا پس از جنگ جهانی دوم، ترجمه منوچهر بیگدلی خمسه، تهران: انتشارات اطلاعات، ۱۳۸۶.
۸. هارنکر، مارتا، انقلاب ونزوئلا؛ گفتگوی هوگو چاوز با مارتا هارنکر، ترجمه سیدحسین علوی لنگرودی، تهران: انتشارات جام جم، ۱۳۸۷.
۹. گولینگر، اورا، چاوز: در هم شکستن مداخله آمریکا در ونزوئلا، ترجمه قاسم ملکی، تهران: مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه، ۱۳۸۷.
۱۰. محمدی، منوچهر، گفتگوی نگارندگان با ایشان، خرداد ۱۳۹۰.
۱۱. نقیب‌زاده، احمد، «بررسی تطبیقی نگاه اروپا و آمریکا به آمریکای لاتین»، ماهنامه اطلاعات سیاسی - اقتصادی، شماره ۲۲۵-۲۲۶، صص ۱۲۰-۱۳۲، ۱۳۸۵.
۱۲. نقیب‌زاده، احمد، تاریخ دیپلماسی و روابط بین‌الملل، تهران: انتشارات قومس، ۱۳۸۸.
۱۳. نوری، وحید، «پرونده هسته‌ای ایران و حقوق بین‌الملل»، پورتال جامع سیاسی سیاست ما، قابل دسترسی در:
<http://siasatema.com/NSite/FullStory/News/?Id=۱۴۸۰۶>
۱۴. وب سایت اسناد سازمان ملل متحد، قابل دسترسی در:
<http://unbisnet.un.org/>
۱۵. وب سایت جنبش عدم تعهد، قابل دسترسی در:
<http://www.nam.gov.za/background/index.html>

۱۶. «حمایت قاطع هوگو چاوز از فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای ایران»، **خبرگزاری مهر**، ۲۷ بهمن ۱۳۸۴. قابل دسترسی در:
<http://www.mehrnews.com/fa/NewsDetail.aspx?NewsID=۲۹۱۵۴۵>
۱۷. «آمریکا، نخستین شریک تجاری مکزیک»، وبسایت خبری - تحلیلی **خبر آنلاین**، ۲۰ بهمن ۱۳۸۹. قابل دسترسی در:
<http://www.khabaronline.ir/detail/۱۲۹۲۳۰>
۱۸. «بولیوی روابط خود را با رژیم صهیونیستی قطع کرد»، **خبرگزاری مهر**، ۱۳۸۷. قابل دسترسی در:
<http://www.mehrnews.com/FA/NewsDetail.aspx?NewsID=۸۱۶۸۶۹>
۱۹. «حمایت قاطع گروه آلبا از برنامه هسته‌ای ایران»، **خبرگزاری مهر**، ۲۳ تیر ۱۳۸۹. قابل دسترسی در:
<http://www.mehrnews.com/fa/newsdetail.aspx?NewsID=۱۱۱۶۶۲۹>
۲۰. «شورای حقوق بشر برای ایران گزارشگر ویژه تعیین کرد»، **خبرگزاری ایسنا**، ۱۳۹۰. قابل دسترسی در:
<http://isna.ir/isna/NewsView.aspx?ID=News-۱۷۸۹۳۵۹>

منابع لاتین

- ۱- "World should avoid isolating Iran: Brazil", AFP, ۲۳feb ۲۰۱۰:
<http://www.google.com/hostednews/afp/article/ALeqM0i۱۷۰۷۷zLKruk۱n۴Ff۳baGx۵ZK۹۷rQ>
- ۲- "Mexico, Relation with US", countrystudies, available at:
<http://countrystudies.us/mexico/۹۳.htm>
- ۳- "new information on top secret project of the iranian regime's nuclear program nuclear", Iranwatch, ۲۰۰۲, avialble at: <http://www.iranwatch.org/privateviews/NCRI/perspex-ncri-topsecretprojects-۰۸۱۴۰۲.htm>
- ۴- "U.S. has photos of secret Iran nuclear sites", CNN, available at:
http://articles.cnn.com/۲۰۰۲-۱۲-۱۲/world/iran.nuclear_۱_nuclear-weapons-iaea-officials-nuclear-program?_s=PM:WORLD
- ۵- "UN Security Council Resolutions and Statements", International Atomic Energy Agency, avilabe at: http://iaea.org/newscenter/focus/iaea/iran/sc_resolutions.shtml, ۲۰۰۶.
- ۶- Daremblum, Amb. Jaime, "Iran's Latin American Activities:Challenges for US Interests and Democracy in the Region", Hudson Institute, Miami, ۲۰۰۷

- ۷- Farrar-Wellman, Ariel, "Clinton's Latin America Trip: Iran's Return on Soft Power Investment in the Region?", ۲۰۱۰, available at: <http://www.irantracker.org>
- ۸- Hafezi, Parisa, "Iran, Venezuela in 'Axis of Unity' against U.S", Reuters, July ۲, ۲۰۰۷. available at: <http://www.reuters.com/article/۲۰۰۷/۰۷/۰۲/us-iran-venezuela-idUSDAH۲۳۶۶۰۰۲۰۰۷۰۷۰۲>
- ۹- <http://news.bbc.co.uk/۱/hi/world/americas/۶۱۱۷۷۰۴.stm>, ۲۰۰۶.
- ۱۰- International Herald Tribune, ۲۰۰۹-۰۳-۲۹.
- ۱۱- Karmon, Ely, "Iran Challenges the United States in its Backyard, in Latin America", International Institute for Counter-Terrorism, ۲۰۱۰
- ۱۲- Meyer, Peter J., "Chile: Political and Economic Conditions and U.S. Relations", Congressional Research Service, ۲۰۱۱
- ۱۳- Pew Research Center, "Opinion of the United States(۲۰۱۱)", available at: <http://www.pewglobal.org/database/?indicator=۱&mode=chart>
- ۱۴- Santoro, Daniel, "Government May Back Sanctions Against Iranian Nuclear Program", Clarin, October ۲۹, ۲۰۰۶
- ۱۵- Seelke clare ribando, "brazil-u.s relation", report of congress, sep ۲۰۰۸
Sullivan, Mark P. , "Argentina: Political Conditions and U.S. Relations", The Library of Congress, ۲۰۰۵